

КОНЦЕСІЯ ЯК НАПРЯМ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Рясюк Е.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

Сьогодні найпоширенішим і найефективнішим світовим прикладом зменшення кількості злочинів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності, є концесія, яка успішно діє у багатьох світових країнах, зокрема: Франції, Німеччині, Великобританії, Італії та США. Наприклад, у сучасній Франції сьогодні вся система газопостачання та комунального обслуговування працює на концесійному механізмі. Залучений бізнес виправив становище й у Буенос-Айресі, адже до його втручання лише 70% населення мало доступ до послуг центрального водопостачання і 58% до послуг каналізації. Результатом передачі системи водопостачання стало значне зменшення тарифів, збільшення виробництва питної води (на 39%), розширення мереж водопостачання (на 27%), побудова та підключення каналізаційних мереж (на 19%), підвищення платоспроможності населення (більше 90%, тоді як раніше менше 80%). Якщо брати до уваги пострадянські країни, то у Вірменії спільна робота приватного оператора і міста Єреван зміцнила водопостачання й підвищила рівень оплати рахунків до 98%, тоді як ситуація у місті до концесії водопостачання і водовідведення була критичною.

В Україні менш інтенсивно, ніж за кордоном, але впевнено і поступово вибудовуються концесійні відносини між органами виконавчої влади або місцевого самоврядування та суб'єктами підприємницької діяльності щодо передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності. Побудувавши такі відносини прозорими та зрозумілими для суспільства, держава поступово усуватиме протиріччя та конфлікти у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що породжують причини та умови злочинності, які, у свою чергу, детермінують злочинність в сфері житлово-комунального господарства.

Законом України «Про концесії» визначаються поняття та правові основи регулювання відносин концесії державного та комунального майна, а також умови і порядок їх здійснення з метою підвищення ефективності використання державного та комунального майна і забезпечення потреб громадян України у товарах (роботах, послугах). Так, концесія є наданням з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та

строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику. Натомість, на основі концесійного договору, уповноважений орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування (далі концесіодавець) надає на платній та строковій основі суб'єкту підприємницької діяльності (далі концесіонеру) право створити (побудувати) об'єкт концесії чи суттєво його поліпшити та (або) здійснювати його управління (експлуатацію) відповідно до чинного законодавства з метою задоволення громадських потреб.

Більш конкретно суспільні відносини у згаданій вище сфері регулює Закон України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності», який визначає особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності, особливості оренди та концесії таких об'єктів. Але у даному нормативно-правовому акті відразу ж проглядаються можливості для злочинних схем, зокрема:

- рішення про передачу в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності, приймають сільські, селищні, міські, районні, обласні ради за дорученням відповідних рад територіальних громад, але саме максимально прозорих тендерних процедур щодо якісного, максимально ефективного створення (побудови) чи поліпшення або управління (експлуатації) об'єкта концесії та, як результат, недорогого задоволення громадських потреб не передбачено. Наприклад, укладання концесійного договору й у тому випадку, якщо на участь у конкурсі подав заявку лише один претендент (ст.6 Закону). Це дає привід для різного роду зловживань (злочинів) під час укладання концесійного договору і надання неякісного, коштовного (недешевого) продукту, який супроводжується вчиненням шахрайств у вищезгаданій сфері, або, навіть, «добровільною» передачею громадою своєї власності монополістам;

- передбачено одержання ліцензії на відповідний вид діяльності суб'єктом, якому передаються в оренду чи концесію об'єкти у сфері теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що призводить до неготовності вкладати кошти через детальне розуміння всіх ризиків проекту представниками вітчизняного та іноземного бізнесу, адже корупційна складова ліцензування у нашій країні є значною;

- окреслено можливість регулювання тарифів ЖКГ концесіонером, оскільки встановлення і зміна ціни на надані послуги є визначальною умовою договору між концесіонером і органом місцевого самоврядування. Результатом є висока вірогідність несплати тарифів на ЖКГ, які зростають й без концесії. Концесіонер, задля власного збагачення може підвищувати тарифи, при цьому не підвищуючи якість послуг.

Звичайно, певні вітчизняні «особливості» передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності, не можуть заперечити позитиву таких перетворень у зазначеній сфері. У будь-якій країні органи державного і муніципального управління, з одного боку, не мають достатніх фінансових ресурсів, щоб у повному обсязі модернізувати, обслуговувати і розширювати інфраструктуру, яка знаходиться у власності держави, зокрема й об'єкти теплопостачання, водопостачання та водовідведення. Разом з тим вони мають можливість забезпечення сприятливих для приватного сектора умов для розвитку інфраструктурних проєктів за допомогою надання, наприклад, землі під споруджувані об'єкти інфраструктури, а також сприяння за рахунок фінансово-економічних важелів - субсидій, гарантій, інших видів підтримки. З іншого боку, - приватний бізнес має значні фінансові ресурси і більшою мірою, ніж держава, має можливість їх мобільного використання, та застосування технічних і технологічних нововведень.

Задля того щоб не стати жертвами злочинів, що вчиняються органами, уповноваженими приймати рішення про передачу в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, і концесіонерами, державі і громадськості варто розробляти заходи у наступних напрямках віктимологічної профілактики: - максимально удосконалити чинне законодавство щодо передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності, особливостей оренди та концесії таких об'єктів, де залишити за собою координаційні і регулюючі, контрольні функції й механізми, за умови неналежного використання наданих повноважень концесіонером, впливу на ситуацію, аж до введення тимчасової адміністрації; - виробити єдиний підхід до оцінки ризиків представниками регіональної влади щодо усіх ризиків за проєктом та прозорої, кваліфікованої, типової переговорної лінії між сторонами; у конкурсі на право укладення концесійної угоди оцінювати юридичні, фінансові, політичні, ринкові, технічні ризики, які супроводжують відповідні проєкти, або ризик не завершення проєкту тощо; максимально забезпечити здійснення великих інфраструктурних проєктів, ефективний розвиток об'єктів державного майна, поєднуючи з власним, досвід і професіоналізм приватного сектору; зберігаючи

державний контроль над активами, сприяти розвитку новаторських форм проектного фінансування, стимулювати підприємницьке мислення і впровадження передових методів управління в органах влади, а також діалогу між бізнесом і владою у різних сферах; створення прозорих умов залучення дійсно серйозних, іноземних інвесторів-концесіонерів і вироблення зрозумілих, прозорих правил гри; створення умов неухильного дотримання учасниками антикорупційного законодавства; забезпечення дії положень Європейської енергетичної хартії, ратифікованої Україною, де споживач має право вибору, а виробник можливість доступу; забезпечення прозорості протидії монополії на тепло-або водопостачання в Україні; вироблення вимог щодо обов'язкової модернізації теплового обладнання, прокладанні нових комунікацій тощо, а також моніторинг її масштабності;- забезпечення контролю за наданням послуг, а у разі неналежного їх надання спростити на законодавчому рівні процедури звернення громадян до судів.

ЖЕРТВА ДИТЯЧОЇ ПОРНОГРАФІЇ

Соловей О.О., кандидат юридичних наук, старший лаборант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

В останні роки в Україні зростає кількість злочинів, що вчиняються стосовно дітей. Порівняно з іншими жертвами злочинів найменші можливості захисту своїх прав і недоторканності мають діти, котрі, безсумнівно, є носіями підвищеної особистої віктимності. Важливим проявом підвищеної віктимності неповнолітніх є також негативний вплив дорослих на їхню психіку, який призводить до формування антисуспільної установки особи. Дитина стає жертвою негативного впливу тому, що набуває антисуспільної установки, у майбутньому, залежно від розвитку подій, реалізуючи цю установку, може стати як потерпілим, так і злочинцем. Специфічним проявом підвищеної віктимності дітей також є й те, що вони втягуються у злочинну діяльність, заняття проституцією, пияцтво та наркоманію, створення порнографії та ін.

Як свідчить проведене опитування працівників правоохоронних органів, у 58,8% випадків злочини, пов'язані із дитячою порнографією, вчиняються частіше до дітей жіночої статі, проте 41,2% зазначили, що діти однаково стають жертвами осіб як жіночої, так і чоловічої статі.

За віковою характеристикою переважають особи віком від 10 до 14 років (46,1%) та від 7 до 10 років (26,5%). Особи віком від 14 до 16 років становлять 24,0% та від 16 до 18 років – 3,4%. Тобто особами, які мають підвищений рівень віктимності, здебільшого є діти від 7 до 16 років, вони становлять 72,6% загальної кількості дітей. Це